

Omgekeerde werking geitenmoratorium

Naar aanleiding van onderzoeken in 2016 en 2017 over veehouderijen en de gezondheid van omwonenden hebben Provinciale Staten van Noord-Brabant op 7 juli 2017 besloten tot een zogeheten moratorium (= een tijdelijke halt) op geitenhouderijen. Het provinciale moratorium is een voorzorgsmaatregel met het oog op de volksgezondheid en verwerkt in de Verordening ruimte. De Verordening ruimte verbiedt een toename van de bestaande oppervlakte van een dierenverblijf voor geitenhouderijen door het oprichten van gebouwen of door het in gebruik nemen van gebouwen voor het houden van geiten. Deze regels hebben vanuit de Verordening ruimte rechtstreekse werking.

Bij ruimtelijke besluiten – zoals bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen voor afwijkend gebruik – moet altijd worden afgewogen of er sprake is van een ‘goede ruimtelijke ordening’. Eén van de leidende principes van een goede ruimtelijke ordening is dat een aanvaardbaar woon- en leefklimaat voor (toekomstige) bewoners gewaarborgd moet zijn. Deze indirecte doorwerking van de milieuregelgeving in de ruimtelijke ordening wordt de ‘omgekeerde werking’ genoemd.

Het geitenmoratorium betekent een verbod op uitbreidingen van de bestaande oppervlakte dierenverblijf. De verbodsregels voor de geitenhouderij hebben geen rechtstreekse invloed op het mogelijk maken van gevoelige bestemmingen zoals woningen, scholen, kinderdagverblijven. Indirect wel, via de doorwerking van de milieuregelgeving in ruimtelijke plannen. De omgekeerde werking betekent dat het betreffende gezondheidsaspect en het voorzorgsprincipe ook van toepassing zijn bij ruimtelijke plannen waar zich een geitenhouderij in de omgeving bevindt. Binnen een afstand van 2 kilometer rondom een geitenhouderij blijkt een verhoogde kans op longontstekingen.

Interne beleidslijn

In Etten-Leur bevindt zich een geitenhouderij aan de Haansberg 146. Begin 2018 heeft de gemeente een interne beleidslijn opgesteld aangaande de omgekeerde werking van het geitenmoratorium. In afwachting van nadere onderzoeksresultaten en eventuele toetsingskaders wordt niet meegewerkt aan planmatige, niet-incidentele woningbouw binnen 2 kilometer van de geitenhouderij. Wel wenst de gemeente in principe mee te werken aan incidentele woningbouw. Het initiatief aan Slagveld 17 voorziet in het toevoegen van een burgerwoning en het omzetten van de bedrijfswoning naar een burgerwoning binnen 1,1 kilometer van de geitenhouderij. Voor het incidentele woningbouwplan aan Slagveld 17 betekent deze interne beleidslijn het volgende:

- In geval van een incidentele planologische toevoeging van een woning in een omgeving waar zich al omliggende woningen bevinden, wordt de eigenaar/bouwer gewezen op de nog heersende onduidelijkheid over en het eventuele risico van wonen binnen 2 kilometer van een geitenhouderij, doch de afweging wordt aan de eigenaar/bouwer zelf overgelaten en de gemeente zal de bouw niet (proberen) te blokkeren.
- Aan omzettingen van een agrarische bestemming/woning naar een bestemming als burgerwoning blijft de gemeente meewerken, doch betrokkenen worden gewezen op de nog heersende onduidelijkheid over en het eventuele risico van wonen binnen 2 kilometer van een geitenhouderij.

De gemeente zal bij incidentele woningbouwplannen moeten afwegen en motiveren waarom in het specifieke geval meegewerkt wordt. Tevens moeten betrokkenen expliciet geïnformeerd worden over de (stand van zaken inzake) mogelijke nadelige effecten voor de volksgezondheid.

Voortschrijdend inzicht

Nieuw onderzoek in 2018 (rapport van de Gezondheidsraad van 14 februari 2018 en het rapport Veehouderij en Gezondheid Omwonenden III – Longontsteking in de nabijheid van geiten- en pluimveehouderijen; actualisering van gegevens uit huisartsenpraktijken 2014-2016 van september 2018) heeft aangetoond dat de associatie tussen een verhoogd risico op longontsteking en wonen in de buurt van een geitenhouderij consistent is. Er is dus sprake van een sterke associatie tussen het wonen in de buurt van een geitenhouderij en een sterk verhoogde kans op longontsteking. Mensen die in de nabijheid van geitenhouderijen wonen, hebben 50 à 60% meer kans op longontsteking dan gemiddeld. Er blijft nog steeds onduidelijkheid over de oorzaak van deze associatie. Uitkomsten van vervolgonderzoek dat hierop is gericht, worden over ca. 2 jaar verwacht. Het kabinet wil daarom nog geen specifieke bronmaatregelen nemen tegen het voorkomen van longontstekingen rondom geitenhouderijen. Eerst worden de onderzoeken afgewacht naar de bronoorzaak van de verhoogde kans op longontsteking rondom geitenhouderijen. Zolang er geen oorzaak is gevonden, is er ook geen objectief aangrijpingspunt op basis waarvan risico-reducerende maatregelen genomen kunnen worden.

Totdat er meer duidelijkheid is, heeft de GGD Brabant daarom op 22 oktober 2018 geadviseerd het voorzorgsbeginsel toe te passen. Dit betekent:

- terughoudend te zijn met uitbreidingen of nieuwbouw van geitenhouderijen in de buurt van gevoelige bestemmingen (zoals woningen, kinderdagverblijven en scholen);
- ook terughoudend te zijn met het plaatsen van gevoelige bestemmingen in de buurt van al gevestigde geitenhouderijen.

Geen uitbreiding van de geitenhouderij aan de Haansberg 146

Op 8 februari 2018 heeft het college de omgevingsvergunning voor het uitbreiden van de geitenhouderij aan de Haansberg 146 geweigerd op grond van het voorzorgsbeginsel. Gelet op het voorzorgsbeginsel acht het college het ongewenst dat er ontwikkelingen plaatsvinden waardoor de ziektedruk toeneemt. Op 18 maart 2019 heeft de rechtbank het besluit vernietigd maar de rechtsgevolgen in stand gelaten. Het college heeft onvoldoende gemotiveerd waarom de bestaande onduidelijkheid over de gezondheidsrisico's *in dit specifieke geval* aan een verlening van de omgevingsvergunning in de weg stond. Een enkele verwijzing naar de onderzoeken over veehouderij en de gezondheid van omwonenden is onvoldoende. Het college heeft daarom aanvullend gemotiveerd dat het niet het risico wil nemen dat de gezondheidsbelasting van de bewoners van de woonwijken Sanderbanken en De Keen, die zich binnen een straal van twee kilometer van de geitenhouderij bevinden, door de uitbreiding van de geitenhouderij fors toeneemt. Hiermee heeft het college alsnog voldoende gemotiveerd waarom het voorzorgsbeginsel juist in deze specifieke situatie dient te leiden tot weigering van de omgevingsvergunning.

Wel nieuwe woningen nabij de geitenhouderij op het Slagveld 17

Het provinciale geitenmoratorium en het advies van de GGD hebben als insteek dat een stop op geitenhouderijen andersom ook doorwerkt voor woningbouwplannen. Dit zou kunnen betekenen dat het ongewenst is om nieuwe woningen op te richten binnen 2 kilometer rond geitenhouderijen, uit

voorzorg, om gezondheidsrisico's voor toekomstige bewoners te voorkomen. Uiteindelijk is ook deze afweging aan de gemeente. In algemene zin is die afweging in 2018 door het bevoegd gezag gemaakt (zie hierboven, interne beleidslijn). In het specifieke geval van Slagveld 17 dient het bevoegd gezag te motiveren waarom kan worden meegewerkt aan twee burgerwoningen op 1,1 kilometer van de geitenhouderij:

Voormalige bedrijfswoning

Voor de omzetting van de voormalige agrarische bedrijfswoning in een burgerwoning geldt dat die woning er al stond. Diezelfde woning betekent dus geen toevoeging van een mogelijk nieuw knelpunt qua gezondheidsrisico.

Extra burgerwoning

Ook met het toevoegen van een burgerwoning aan Slagveld 17 kan een aanvaardbaar woon- en leefklimaat worden gewaarborgd. Bovendien wordt de geitenhouderij niet in zijn bedrijfsvoering beperkt.

(i) Geen verslechtering van het woon- en leefklimaat

De in de VGO-onderzoeken geconstateerde verhoogde kans op longontsteking rond geitenhouderijen valt onder de bestaande gezondheidslast door milieufactoren. Het geitenmoratorium voorkomt in dit verband dat de bestaande gezondheidslast kan toenemen en er een nog hogere kans op longontsteking ontstaat. Om die reden heeft het college de omgevingsvergunning voor de uitbreiding van de bestaande geitenhouderij aan de Haansberg 146 geweigerd. De geitenhouderij mag echter wel de bestaande bedrijfsactiviteiten voortzetten, waardoor de huidige gezondheidslast – voorlopig - aanvaard wordt. Voorlopig omdat onderzoek wordt uitgevoerd naar de oorzaak, om zo over enkele jaren de risico's te kunnen verminderen of te voorkomen door bedrijfsmatige maatregelen.

Door het toevoegen van een woning aan Slagveld 17, op circa 1,1 kilometer van de geitenhouderij aan de Haansberg 146, neemt de kans op longontsteking voor de (nieuwe) bewoners niet toe. Vanwege de geitenhouderij zal het woon- en leefklimaat niet verslechteren en in de nabije toekomst (circa 2021, invoering landelijke regelgeving) waarschijnlijk verbeteren. Wel wordt er (tijdelijk) een extra woning blootgesteld aan stoffen uit de geitenhouderij die de longontsteking mogelijk veroorzaken. Het bevoegd acht dit ter overweging aan de nieuwe bewoners. Zij zullen worden geïnformeerd over het verhoogde risico op longontsteking vanwege de geitenhouderij. Omdat de initiatiefnemers van Slagveld 17 woningbouw planologisch mogelijk willen maken, zodat deze als woonkavels kunnen worden verkocht, zullen zij worden verplicht om kandidaat-kopers te informeren over het verhoogde kans op longontsteking, zolang vanuit het Rijk nog geen regelgeving is vastgesteld op basis waarvan risico-reducerende maatregelen genomen kunnen worden door geitenhouderijen.

(ii) Geen beperking van de bedrijfsvoering en ontwikkelingsruimte van de geitenhouderij

Het toevoegen van woningbouw zal de bedrijfsbelangen van de geitenhouder aan de Haansberg 146 niet schaden omdat het geitenmoratorium uitbreidingsplannen verbiedt. Enige voorwaarde is dat nieuwe woningen niet dichtbij de geitenhouderij liggen dan de al bestaande woningen. Door niet dichtbij woningen op te richten wordt voorkomen dat toekomstige maatregelen om de gezondheidseffecten van de geitenhouderij te verminderen minder effectief worden of dat een

grotere inspanning moet worden gedaan aan toekomstige eisen voor een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Omdat al meerdere woningen dichterbij de geitenhouderij aan de Haansberg 146 liggen dan de beoogde woning aan Slagveld 17 wordt het bedrijf niet in zijn bedrijfsvoering en/of ontwikkelingsmogelijkheden beperkt.